

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 13

(1999-2000)

Hovedtrekk i fremtidig norsk bistand til landene i Sørøst- Europa

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 12. november 1999,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Innledning

I St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Utenriksdepartementet fremgår det at Regjeringen i løpet av høsten 1999 vil legge fram for Stortinget en plan for Norges medvirkning i gjenoppbygging og stabilisering i Sørøst-Europa. Årsaken til at en slik plan ikke ble tatt inn som en del av budsjettproposisjonen for 2000, var ønsket om å avvente omforente internasjonale vurderinger av behovet for bistand til landene i regionen etter at kamphandlingene i Kosovo opphørte. Den foreliggende melding vil i utgangspunktet ta for seg fordeling av bidraget på nærmere 800 mill. kroner som Regjeringen tar sikte på å bidra med i 2000, men de prinsipper som legges til grunn vil ha varighet ut over det. Nivået på den norske bistanden til Sørøst-Europa utover 2000 må vurderes ut fra den aktuelle situasjon, behovet i andre regioner og tilgjengelige budsjettmidler.

Det har vært vedvarende krise og konflikt i Sørøst-Europa siden 1991. Mens de væpnede konfliktene har vært begrenset i en viss utstrekning til noen få land, har de vært desto mer ødeleggende for de landene og områdene som ble rammet, først og fremst Bosnia-Hercegovina, Kroatia, og mer nylig Kosovo. Virkningene av de væpnede konfliktene har imidlertid vært svært alvorlige for alle landene i Sørøst-Europa. Store flyktningestrømmer, brudd i tradisjonelle handelsforbindelser, politisk ustabilitet og økonomisk usikkerhet har rammet hele regionen, om enn i varierende grad.

Samtidig som landene i regionen forsøker å reise seg etter ødeleggende kriger, skal de også omformes fra totalitære samfunn med planøkonomi til demokratiske samfunn med markedsøkonomi. utfordringene er betydelige. Det er en stadig mer utbredt internasjonal erkjennelse av at fred og politisk stabilitet i Sørøst-Europa krever økonomisk utvikling og utbygging av såvel regionale samarbeidsbånd som utvidet kontakt med de øvrige landene i Europa.

2 Bakgrunn for den aktuelle situasjon i Sørøst-Europa

Krigshandlingene i det tidligere Jugoslavia bidro til omfattende ødeleggelser av infrastruktur og tilnærmet økonomisk sammenbrudd i de mest berørte landene. Ikke minst var de menneskelige lidelsene meget store. Over 200.000 mennesker døde eller forsvant i krigen i Bosnia-Hercegovina alene, mens over en million flyktet til utlandet og halvannen million ble fordrevet i eget land.

FNs Sikkerhetsråd vedtok allerede i 1991 en resolusjon om opprettelse av en fredsbevarende operasjon, UNPROFOR. Sikkerhetsrådet vedtok dessuten en rekke økonomiske og politiske sanksjoner mot Serbia og Montenegro i mai 1992 etter at krigen i Bosnia hadde startet. I 1993 vedtok NATO å bistå med håndhevelsen av forbudet mot militære flygninger over Bosnia. Dette var første gang NATO utførte en militær aksjon på vegne av FN og engasjerte seg militært utenfor NATOs kjerneområde.

Det politiske arbeidet for fred viste seg å være meget vanskelig og stanset opp sommeren 1995 da konflikten gikk inn i en mer intensiv fase.

Etter amerikansk initiativ ble nye forhandlinger innledet, og partene kom til enighet om en fredsløsning i Dayton 21. november 1995 etter sterkt press fra landene i den såkalte Kontaktgruppen for det tidligere Jugoslavia (Frankrike, Italia, Russland, Storbritannia, Tyskland og USA.). Fredsavtalen slår fast at Bosnia-Hercegovina er en enhetlig stat bestående av to deler innenfor internasjonalt anerkjente grenser.

Dayton-avtalen består av både en militær og en sivil del. På den militære siden ble FN-styrken erstattet med en internasjonal styrke under NATO kommando. For å bidra til gjennomføringen av Dayton-avtalen ble partene videre enige om å oppnevne en såkalt «Høy Representant» med vidtgående fullmakter til å gjennomføre og samordne alle sivile tiltak som fulgte av avtalen.

Den militære gjennomføringen av Dayton-avtalen har så langt vært vellykket, mens gjennomføringen på den sivile siden har gått meget tregt, til tross for den Høye Representantens innsats. NATOs nærvær er fortsatt viktig for stabilitet i Bosnia-Hercegovina. Erfaringen har vist at det er nødvendig med internasjonalt politisk press og økonomisk engasjement for at partene skal følge opp fredsavtalen.

Mens krigene pågikk i Bosnia-Hercegovina og Kroatia, var det fortsatt fred i Kosovo-provinsen i Serbia. President Milošević fjernet i 1989 Kosovos autonome status som var hjemlet i den jugoslaviske grunnloven av 1974, og innførte et serbisk-dominert styre. Kosovo-albanerne reagerte med å boikotte alle offisielle institusjoner og bygget etter hvert opp sine egne parallelle statsinstitusjoner. En uoffisiell folkeavstemning i september 1991 resulterte i et overveldende flertall for selvstendighet. Kosovo-albanerne, under dr. Ibrahim Rugovas ledelse, søkte innledningsvis å oppnå selvstendighet gjennom bruk av fredelige midler. Den økende frustrasjonen, særlig blant ungdom og på landsbygda, resulterte i opprettelsen av Kosovos frigjøringshær, UÇK, på midten av 1990-tallet.

Sommeren 1998 innledet serbiske sikkerhetsstyrker en offensiv for å gjenetablere serbisk kontroll over sentrale områder i Kosovo som UÇK hadde fått kontroll over. De serbiske styrkene benyttet uforholdsmessig stor makt mot den kosovo-albanske sivilbefolkningen og mellom 250.000 og 300.000 kosovo-albanere flyktet fra sine hjem, mens et stort antall boliger ble ødelagt.

FNs Sikkerhetsråd vedtok i september samme år en resolusjon med krav om at krigshandlingene umiddelbart skulle stanses og at de fordrevne måtte få vende tilbake til sine hjem. Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE) ble anmodet om å verifisere at våpenhvilen ble fulgt, og for dette formål ble OSSEs Kosovo Verification Mission (KVM) etablert. KVM bidro til økt stabilitet og sikkerhet for befolkningen i Kosovo. Etter at OSSE-personellet kom på plass, returnerte befolkningen til sine hjemsteder slik at en humanitær katastrofe ble unngått.

Våpenhvilen som ble fremforhandlet i oktober 1998 ble imidlertid ikke langvarig, og de første tegn til sammenbrudd kom allerede i januar 1999. I lys av den stadig forverrede situasjonen innkalte Kontaktgruppen til forhandlinger og advarte partene om at de risikerte militære sanksjoner dersom de ikke samarbeidet om å finne frem til en forhandlingsløsning. Det norske OSSE-formannskapet deltok aktivt i Kontaktgruppens arbeid og i forhandlingsprosessen. Samtidig som forhandlingsprosessen pågikk, kom det illevarslende meldinger om en opptrapping av serbiske militære tiltak mot sivilbefolkningen i Kosovo. Den etter hvert meget alvorlige sikkerhetssituasjonen i Kosovo førte til at OSSE-formannskapet besluttet å trekke ut KVM. NATO innledet sin varslede luftkampanje mot Den føderale republikken Jugoslavia (FRJ) den 24. mars, samtidig som jugoslaviske styrker innledet en massiv, organisert fordriking av den albansk-ættede befolkning. Over 800.000 kosovo-albanere flyktet fra sine hjem til nabolandene, mens mellom 200.000 og 300.000 var på flukt i selve Kosovo.

Den storstilte tvangsflyttingen av kosovo-albanere bidro blant annet til å tilspisse de allerede vanskelige mellom-etniske forholdene i Makedonia, og truet ytterligere landets stabilitet. Flyktingestrømmen utsatte også Albania for en betydelig økonomisk og sosial belastning. Situasjonen i Montenegro, der den demokratiske regjeringen til president ukanovic sto i opposisjon til president Miloevics regime i Beograd, ble etter hvert meget vanskelig. Krigen fikk dessuten store negative økonomiske konsekvenser for samtlige land i regionen og truet hele regionens stabilitet.

NATOs luftoperasjoner pågikk frem til den 10. juni og den internasjonale fredsstyrken (KFOR) rykket inn i provinsen den 12. juni. Samtlige serbiske styrker trakk seg ut av Kosovo i løpet av 10 dager etter KFORs innmarsj.

Prinsippene for fredsløsningen er nedfelt i FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1244 (10. juni 1999) om en midlertidig internasjonal militær og sivil tilstedeværelse i Kosovo. Resolusjonen gir FNs Generalsekretær det overordnede ansvaret for den sivile gjennomføringen, mens en NATO-ledet internasjonal styrke har ansvaret for den militære sikkerheten. Med i overkant av 50.000 tropper på plass, hvorav ca. 1.200 norske, er KFOR nå fulltallig. Foruten å trygge omgivelsene, forutsettes styrken å støtte opp om det sivile arbeidet som FN-operasjonen i Kosovo (UNMIK) utfører.

Ødeleggelsene i Kosovo er omfattende, og gjenoppbyggingen har ennå ikke kommet i gang for alvor. Mange familier har ikke tilfredsstillende boligforhold, i tillegg til at det er behov for matvarer og annen hjelp i tiden fremover. Forholdet mellom albanere og serbere i Kosovo er meget anspent, og voldsepisoder mellom de to folkegruppene forekommer hyppig. Et stort antall serbere har flyktet fra Kosovo i frykt for egen sikkerhet. Det vil være en stor utfordring for UNMIK og KFOR å legge forholdene til rette slik at alle flyktninger, også serbere og Roma-folk, kan vende tilbake til sine hjem i Kosovo.

3 Stabilitetspakten for Sørøst-Europa og den internasjonale koordineringen av den fremtidige bistanden

3.1 Kort om Pakten, dens målsettinger og organisering

Selv om kamphandlingene i Kosovo er avsluttet, er trusselen mot den regionale stabilitet fortsatt til stede. Denne utfordringen kan bare møtes med tiltak på tvers av nasjonale grenser og etniske skillelinjer. Med dette for øyet lanserte EU-formannskapet Stabilitetspakten for Sørøst-Europa som ble vedtatt under ministermøtet i Köln 10. juni 1999.

Stabilitetspakten har som mål å fremme utvikling av demokratiske politiske prosesser, politisk og økonomisk samarbeid i regionen, beskyttelse av minoriteter og fremme av fler-etniske samfunn samt legge grunnlaget for en sunn markedsøkonomi. En overordnet målsetting er at landene i Sørøst-Europa kan integreres fullt ut i de europeiske og atlantiske samarbeidsstrukturer, i første rekke EU og NATO.

Mottakerlandene i Pakten er Albania, Bosnia-Hercegovina, Kroatia og Makedonia (FYROM), samt Bulgaria og Romania. Pakten legger opp til at Den føderale republikk Jugoslavia skal kunne delta når landet har oppfylt det internasjonale samfunnets krav. Det tas sikte på å etablere et nettverk av avtaler om godt naboskap i regionen.

Pakten har også som mål å styrke samarbeidet mellom giverland og internasjonale organisasjoner og institusjoner som har engasjert seg i utviklingen av landene i regionen for bedre å utnytte den samlede internasjonale utviklingsbistand.

OSSE er paktens politiske overbygning, mens EU vil spille en ledende rolle i den praktiske gjennomføringen.

Fullverdige deltakere er EU, USA, Russland, landene i Sørøst-Europa inkludert Slovenia og Ungarn, OSSE, Europarådet, FN, NATO, OECD, Vest-Unionen (VEU) og regionale samarbeidsorganisasjoner. Norge har, sammen med Sveits, Polen, Tsjekkia, Slovakia, Ukraina og Moldova, foreløpig status som observatør. I lys av Norges store engasjement i regionen arbeider Regjeringen for å få den norske deltakelsen oppgradert til medlemsstatus.

EU har utnevnt tyskeren Bodo Hombach til spesialkoordinator for arbeidet med Pakten. Det såkalte «Regionale Bord», som er Paktens øverste styringsorgan, møttes første gang i Brussel 16. september d.å. Under Det Regionale Bordet er det nedsatt tre grupper eller såkalte «arbeidsbord». Et «arbeidsbord» for demokratisering og humanitære spørsmål, et for økonomisk gjenreisning og utvikling, og et for sikkerhetsspørsmål. Norge har påtatt seg et hovedansvar for en del av det arbeidsbordet som behandler sikkerhetsspørsmål. Det Regionale Bordet har fastsatt en foreløpig plan for arbeidet med Pakten.

Stabilitetspakten er ikke en mekanisme som skal fremskaffe nye økonomiske ressurser, men et forum for å identifisere tiltak og prosjekter som kan bidra til å stabilisere og videreutvikle den politiske, sosiale og økonomiske utviklingen. Fremtidig norsk bistand til landene i regionen vil måtte ha tilstrekkelig fleksibilitet og perspektiv til å kunne tilpasses de prioriteringer og arbeidsfordelinger som man blir enige om innenfor rammen av Pakten. EU og Verdensbanken har påtatt seg et ansvar for å koordinere bistanden til regionen i tråd med disse retningslinjer.

3.2 Kostnader ved rehabilitering og gjenoppbygging

Kostnadene forbundet med å stabilisere og rehabilitere landene i Sørøst-Europa er betydelige. I tillegg til store utgifter til humanitære tiltak, vil gjenoppbygging av Kosovo, og senere også Serbia, kreve stor internasjonal innsats. Videre vil arbeidet i hele regionen, med å legge forholdene til rette for stabilitet og utvikling, kreve betydelig innsats fra det internasjonale samfunns side. Helt foreløpige beregninger bare for Kosovo tilsier et behov på anslagsvis USD 500 mill. til umiddelbare humanitære tiltak og gjenoppbygging. Det vil ta lenger tid enn forventet å utarbeide vurderinger av de mer langsiktige gjenoppbyggingsbehov i provinsen, men foreløpige tall antyder 2,5 mrd. USD over en periode på 4-5 år. Den konferansen det er henvist til i St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Utenriksdepartementet, og som skulle vært holdt i oktober d.å., er foreløpig utsatt til midten av november. Årsaken ligger bl.a. i behovet for mer tid når det gjelder å få fram realistiske anslag over behov og forslag til prioriteringer. En tilsvarende konferanse om bistandsbehovet for hele regionen, er av samme grunn utsatt til januar/februar 2000.

På bakgrunn av dette er det foreløpig få internasjonale givere som har utarbeidet spesifikke anslag over sine langsiktige programmer for innsats i regionen. Forsinkelsen er problematisk, og kan lett oppfattes som et løftebrudd i forhold til landene i regionen. Lengst er man kommet når det gjelder Kosovo, hvor EU har forpliktet seg til å dekke halvparten av kostnadene ved gjenoppbyggingen, og foreløpig har avsatt EURO 500 mill. eller omtrent 4,2 milliarder pr. år de kommende tre år til dette. Noen endelig ramme for EUs bistand til land i regionen foreligger ennå ikke.

Danmark er kommet langt i arbeidet med en handlingsplan for regionen. Folketinget har vedtatt en foreløpig ramme for den danske bistanden til landene på Vest-Balkan på mellom 650 og 850 mill. danske kroner i 2000. Drøyt halvparten av dette beløp forventes å gå til humanitære tiltak. Foruten Kosovo er Albania og Makedonia prioritert i planen. For Sverige er den foreløpige rammen for den langsiktige bistanden i 2000 på 532 mill. svenske kroner. Der til kommer bevilgninger til humanitær bistand som ikke er fastsatt. I tillegg kommer disse lands andel av EUs bistandsbudsjett.

4 Utvikling og status for den norske bistanden til regionen

Den norske humanitære bistanden til regionen kom i gang i 1991 ved Bosnia-krigens begynnelse. Den samlede bistanden i perioden 1991-98 utgjorde ca. 2,2 milliarder kroner. Innsatsen har i hovedsak vært konsentrert om Bosnia-Hercegovina og Kroatia/Øst-Slavonia. Foruten den humanitære bistanden er det gitt støtte til mellom- og langsiktige tiltak knyttet til oppbygging av infrastruktur, økonomisk utvikling, tilbakevendning av flyktninger og demokratiltak med særlig vekt på støtte til menneskerettighetstiltak og uavhengige media. Videre er det gitt støtte til FNs fredsmeulingsvirksomhet, til FN-ledede politioperasjoner og arbeidet til den Internasjonale straffedomstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY). Mellom 1992 og 1996 mottok Norge i alt ca. 13.000 flyktninger fra Bosnia-Hercegovina.

Opptrappingen av konflikten i Kosovo i 1999 med de store flyktningsstrømmene som resultat, førte til omfattende humanitær innsats fra det internasjonale samfunns side.

Under den ordinære bevilgning på statsbudsjettet for 1999 er det avsatt i alt ca. 330 mill. kroner til landene utgått fra det tidligere Jugoslavia. Bosnia-Hercegovina er hovedmottaker av denne bistanden.

På grunnlag av St.prp. nr. 56 (1998-99) og St.prp. nr. 88 (1998-99) vedtok Stortinget tilleggsbevilgninger i 1999 på i alt 545 mill. kroner for å avhjelpe situasjonen til flyktninger og internt fordrevne som følge av krisen. I tillegg påtok Norge seg, som et av de første landene i Vest-Europa, å ta imot kosovo-albanske flyktninger for derigjennom å minske presset på bl.a. Makedonia, hvor stabiliteten var truet som følge av det høye antall flyktninger. Mer enn 6000 flyktninger ble tatt imot i Norge gjennom en luftbro i april og mai i år.

Regjeringen har videre, med hjemmel i fullmakt gitt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 59 (1998-99) «Tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet for 1999 i forbindelse med mottak av flyktninger fra Kosovo», besluttet å omdisponere ytterligere 150 mill. kroner i inneværende år til tiltak i regionen som følge av at mer enn 3000 kosovo-albanske flyktninger i Norge allerede har vendt hjem til provinsen. Deler av midlene er allerede brukt til de første gjenoppbyggingstiltak i Kosovo ved bl.a. å utbedre strømtilførselen. Regjeringen vil også bruke noen av midlene til å hjelpe sivilbefolkningen i Serbia, særlig flyktingene og de internt fordrevne, gjennom den kommende vinter.

Samlet vil den norske bistanden til regionen i 1999 bli på ca. 1,025 milliarder kroner.

I tillegg kommer Norges bidrag til flere fredsbevarende operasjoner i regionen.

5 Prioriteringer og innretning av norsk bistand

5.1 Generelt

Som det fremgår av St.prp.nr. 1 (1999-2000) for Utenriksdepartementet, og av punkt 3.1 over, bør prioriteringer og innretning av norsk bistand ta utgangspunkt i Stabilitetspakten for Sørøst-Europa. Vår bistand vil være del av en samlet koordinert internasjonal innsats for å sikre størst mulig effekt av den hjelpen som gis. Erfaringene etter krigen i Bosnia har vist at det er behov for en slik stram koordinering.

Samtidig ønsker Regjeringen å opprettholde en viss fleksibilitet i valg av kanaler for norsk bistand. En ustabil og uoversiktlig humanitær og politisk situasjon gjør dette nødvendig på det nåværende tidspunkt. En hovedutfordring blir å forene disse to hensyn. Dette må imidlertid skje innenfor den koordinerte ramme.

Planene for vår støtte vil dekke både den humanitære siden og mellom- og langsiktig bistand knyttet til gjenoppbygging og utvikling. Innenfor disse områder indikeres nedenfor hvordan bistanden kan kanaliseres, hvilke type tiltak som bør prioriteres og hvilke virkemidler man kan gjøre bruk av. Spørsmålet om geografisk konsentrasjon av innsatsen omtales under pkt. 5.5.

Den humanitære strategien som ble presentert av utviklings- og menneskerettighetsministeren i form av en redegjørelse for Stortinget om humanitær bistand 21. januar 1999, vil ligge til grunn for innsatsen på dette felt. Den mellom- og langsiktige bistanden vil bygge på de erfaringer man har fra innsatsen i Bosnia-Hercegovina og Kroatia. Den må ta hensyn til de spesielle politiske forhold på Balkan, samt bygge på grunnleggende prinsipper for norsk bistand, herunder hensynet til miljø og bærekraftig utvikling. En særskilt vurdering må imidlertid etter Regjeringens syn gjøres i forhold til mottakeransvar og binding av bistanden.

Mottakeransvar er i dag et sentralt prinsipp innenfor norsk bistand. Muligheten til å operasjonalisere prinsippet, og måten å gjøre det på, vil imidlertid variere mellom ulike land og regioner på Balkan. Mangel på sivil administrasjon, det internasjonale samfunnets rolle i forvaltningen enkelte steder, indre etniske motsetninger og kriminalitet er faktorer som spiller inn i denne forbindelse. Regjeringen vil så langt det er mulig søke å etablere konsultasjonsordninger med lokale mottakergrupper og uformelle ledelsesstrukturer for å ivareta prinsippet om mottakeransvar. Etter hvert som samfunnsstrukturer utvikles vil prinsippet bli innarbeidet fullt ut i vår bistand.

Hovedregelen for norsk bistand er at den skal være ubundet. Dette vil også være tilfelle for store deler av Balkan-bistanden. Når det gjelder den delen av bistanden som skal knyttes til gjenoppbygging av Kosovo, må Regjeringen samtidig forholde seg til at EU har besluttet at deres bistand til infrastruktur-relaterte prosjekter i hovedsak skal forbeholdes bedrifter innen Unionen. Dette kan gjøres bl.a. fordi bistand ikke reguleres av internasjonale økonomiske avtaler som WTO eller av EØS-avtalen.

Regjeringen beklager EUs holdning. Dette desto mer fordi EU sammen med Verdensbanken er gitt hovedansvaret for gjenoppbygging av Kosovo, og vil koordinere bistanden til regionen for øvrig.

Fra norsk side har man foreslått overfor EU-kommisjonen at norske bedrifter skal kunne konkurrere om oppdrag finansiert av Unionen, mot at bedrifter fra EU-land kan få tilsvarende muligheter når det gjelder gjenoppbyggingsprosjekter finansiert med norske bistandsmidler. Dette har det dessverre foreløpig ikke vært mulig å få til.

Regjeringen vil fortsette å arbeide for at alle større bidragsytere avbinder sin bistand til regionen. Inntil så kan skje, finner Regjeringen det riktig å gjøre unntak for Sørøst-Europa fra prinsippet om ubundet bistand for så vidt gjelder de områder der EU vil binde sin bistand. Regjeringen vil søke å prioritere kjøp av varer og tjenester i regionen når de er tilgjengelige, slik at det lokale næringsliv kan stimuleres. Regjeringen vil også basere seg på konkurranse mellom norske bedrifter bl.a. gjennom anbudskonkurranser.

5.2 Kanalisering av norsk bistand

5.2.1 FN

Flere FN-organisasjoner er allerede sterkt engasjert på Balkan, og en betydelig del av dagens norske innsats går til å finansiere deres virksomhet.

I henhold til Dayton-avtalen og Sikkerhetsrådsresolusjon 1244, er FNs Høykommissær for Flyktninger (UNHCR) gitt et særlig ansvar for de humanitære operasjoner, herunder retur av flyktninger og internt fordrevne. UNHCR vil fortsatt være en av hovedmottakerene av norsk humanitær bistand.

FNs Barnefond (UNICEF) er engasjert i flere land i Sørøst-Europa. Norge er en av de største bidragsytere til organisasjonens virksomhet i området. Regjeringen legger opp til å videreføre dette engasjementet.

Der hvor de politiske forholdene er mer stabile, og tilfredsstillende forvaltningsmessige strukturer er på plass, ønsker Regjeringen å bidra til en langsiktig samfunnsutvikling gjennom å støtte FNs utviklingsprogram (UNDP). UNDP sikrer at utviklingsperspektivet blir ivaretatt i overgangsfasen fra nødhjelp og krise til gjenoppbygging og stabilitet. UNDP har utviklet en egen Balkan-strategi i lys av Kosovo-konflikten. Strategien fokuserer primært på bistand til Kosovo, Makedonia og Albania. Regjeringen vil støtte UNDP i gjennomføringen av strategien.

Norge har gjennom flere år støttet Verdens Helseorganisasjons (WHO) arbeid i regionen, bl.a. ved å finansiere programmer for bekjempelse av tuberkulose og utbygging av primærhelsetjenesten i de serbiske områder i Bosnia-Hercegovina. Regjeringen ser det som naturlig å støtte WHO's forebyggende helsearbeid og oppbyggingen av et fungerende offentlig helsevesen i regionen.

I tillegg til disse FN-organer vil det internasjonale Røde Kors være en viktig mottaker av norsk bistand. Også andre multilaterale kanaler vil bli benyttet hvis dette skulle vise seg å være hensiktsmessig.

5.2.2 De internasjonale finansinstitusjonene

Utviklingsbankene, særlig Verdensbanken, er viktige i arbeidet med gjenoppbygging av infrastrukturen og utvikling av finanssektoren i regionen. Fra norsk side legger man vekt på at bankenes rådgivning og finansiering kan styrke utviklingseffektene og den sosiale profilen på innsatsen. Sammen med EU har Verdensbanken arrangert en rekke giverlandskonferanser for flere av landene i regionen.

Både i Bosnia-Hercegovina og i Kosovo, er Verdensbanken sammen med EU gitt en ledende rolle i gjenoppbyggingsarbeidet. Banken er ansvarlig for gjennomføring av store infrastrukturprosjekter og bistår myndighetene i det økonomiske reformarbeid.

Fra norsk side har vi god erfaring med å bruke både Verdensbanken og Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) som kanal for vår mellomlangsigtede bistand til Bosnia-Hercegovina og Kroatia/Øst-Slavonia. Flere norske bedrifter har vært engasjert i prosjekter som er gjennomført i regi av bankene.

I Albania er Verdensbanken inne med et økonomisk reformprogram hvor bekjempelse av korrupsjon er et hovedelement. Banken har prosjekter også i Makedonia.

Den føderale republikk Jugoslavia er ikke medlem av Verdensbanken og banken kan dermed ikke gi støtte til Kosovo og Montenegro på normal måte. Bankens styre vedtok imidlertid 7. oktober 1999 å opprette et særfond for Kosovo på 25 mill. USD. Når det gjelder Montenegro avventer banken den politiske utviklingen før det kan bli aktuelt å iverksette tiltak.

Regjeringen ønsker å videreutvikle samarbeidet med de internasjonale finansieringsinstitusjonene gjennom samfinansiering av prosjekter på landnivå.

5.2.3 Norske og utenlandske frivillige organisasjoner

Regjeringen ser på de frivillige organisasjoner som betydningsfulle medspillere i arbeidet for å skape fred og stabilitet i regionen og viktige kanaler for bruk av norske midler. Regjeringen legger vekt på å bruke disse på områder hvor de har særlig kompetanse og komparative fortrinn.

Foruten ren nødhjelp retter de frivillige organisasjoner mye av sin innsats mot menneskerettighetsarbeid, tilbakevending av flyktninger, helse og utdanning. De er også viktige medspillere i oppbygging av demokratiske strukturer og iverksetting av dialog- og forsoningstiltak. Mange av de norske og internasjonale frivillige organisasjoner har lokale samarbeidspartnere, og bidrar på denne måten til oppbygging av uavhengige lokale nettverk.

De norske organisasjonene har allerede lang erfaring med, og bred kompetanse fra, ulik virksomhet i regionen. Regjeringen legger derfor vekt på at deres fortsatte innsats videreføres i 2000 og årene som følger. Organisasjonene forutsettes å koordinere sin virksomhet i forhold til FN-systemet for å sikre en best mulig utnyttelse av ressursene. Mange av de private organisasjonene har også en operatørrolle for FN-organer, delvis finansiert av norske midler. Regjeringen ser på denne rollefordelingen som hensiktsmessig i den nåværende situasjonen.

5.2.4 Norske fagetater

Det er lang tradisjon i det norske bistandsarbeidet for at norske fagetater og forskningsmiljøer samarbeider med partnere i utviklingsland. En rekke statlige etater, universiteter og forskningsinstitutter, Kommunenes Sentralforbund og enkeltkommuner har vært involvert i slike prosjekter for kompetanseoverføring.

Regjeringen tar sikte på å etablere en rammeavtale for forskningssamarbeid etter mønster av de avtaler som i dag gjelder for andre utviklingsland og Russland/Baltikum, slik at fagmiljøene kan knytte kontakter og igangsette samarbeidsprosjekter. En slik avtale bør bl.a. legge vekt på forskningssamarbeid innenfor forsoningsprosesser, demokrati og menneskerettigheter.

5.2.5 Norsk og lokalt næringsliv

Fred og stabilitet kan ikke sikres uten langsiktig økonomisk vekst. Norsk og lokalt næringsliv er viktige partnere i arbeidet med å fremme sosial og økonomisk utvikling. Regjeringen legger stor vekt på norsk medvirkning når det gjelder å gjenoppbygge det lokale næringsliv i Sørøst-Europa, og gjennom dette skape grunnlaget for en fornyet økonomisk utvikling.

I tillegg til at regionen fra før av er lite utviklet, har Kosovokrisen hatt omfattende negative virkninger på økonomien i hele området. Dette gjelder i særlig grad Albania, Makedonia og Montenegro, men Bosnia-Hercegovina, Kroatia, Romania og Bulgaria er også hardt rammet. Regjeringen er innstilt på å bidra gjennom næringslivssamarbeid for å unngå at økonomisk nedgang fører til ytterligere sosial uro som kan forsterke etniske motsetninger. Her vil tildeling av kontrakter for næringslivet i regionen, for eksempel i Bulgaria, Romania og Makedonia også kunne virke positivt for økonomisk utvikling og vekst i regionen.

Forholdene i FRJ inkludert Kosovo, ligger foreløpig neppe til rette for noen større næringslivssatsing. Regjeringen legger derimot vekt på incentiver som kan stimulere bedrifter til å starte opp virksomhet bl.a. i Bosnia-Hercegovina, Makedonia og Albania. Regjeringen ønsker også å stimulere til ulike former for samarbeid mellom norske og lokale bedrifter gjennom "joint ventures", samarbeid om leveranser, samt kompetanseoverføring med sikte på å skape lokale arbeidsplasser.

Næringslivets egne organisasjoner har særlig identifisert gjenoppbygging av infrastruktur som et aktuelt satsningsområde for norsk næringsliv i forbindelse med bistanden til Sørøst-Europa, jfr. Kap. 5.3.2 om infrastrukturtiltak.

5.2.6 Sivilt-militært samarbeid – CIMIC ("Civilian-Military Cooperation") i tilknytning til de norske styrkene

Dayton-avtalen slår fast at det militære nærværet ikke bare skulle kontrollere de væpnede partene, men også skulle bidra til gjennomføringen av avtalens sivile målsetninger. Den nære sammenhengen mellom det militære nærværet og utviklingen i den sivile sektor er til fulle demonstrert i Bosnia-Hercegovina.

En særlig gledelig erfaring er den positive holdningen og det engasjementet som de norske militære mannskaper har vist til arbeidet med å avhjelpe nøden blant sivilbefolkningen. Slikt engasjement bidrar til å utvide de militære

res kontakter med de lokale samfunn, noe som fører til større gjensidig tillit og redusert spenning.

Typiske CIMIC-tiltak er helsetjenester for lokalbefolkningen, bygging eller utbedring av veier og broer, rehabilitering av skoler, m.m. Norske styrker i Bosnia-Hercegovina har i flere år gjennomført sivil-militære prosjekter i sine operasjonsområder med gode resultater.

Med Telemark-bataljonens tilstedeværelse i Kosovo er det Regjeringens hensikt å gjennomføre sivil-militære samarbeidsprosjekter også der. I første omgang vil det bli avsatt midler til støtte for tiltak rettet mot skolene i den norske operasjonssonen. Det er nær kontakt mellom Utenriksdepartementet, Forsvaret og berørte internasjonale organisasjoner om mulige prosjekter.

Figur 5.1 Sørøst Europas sentrale deler

5.3 Forslag til tiltak og prioriteringer

5.3.1 Humanitær bistand, inkludert minerydding

Regjeringen vil som nevnt fortsatt legge stor vekt på den humanitære innsatsen i Sørøst-Europa. Samtidig er Regjeringen opptatt av at vår humanitære

bistand er koordinert med de øvrige giverlands bidrag, og at det er en rimelig byrdefordeling mellom giverlandene.

Det er i dag ikke mulig å ha noen entydig oppfatning av omfanget av det humanitære behovet og hvor lenge det vil være nødvendig med slik bistand. Det er imidlertid overveiende sannsynlig at hovedtyngden av midlene som er foreslått på budsjettet for år 2000 vil gå til humanitære tiltak, men at behovene på dette felt deretter ventelig vil avta etter hvert som flyktingene får satt i stand sine hjem. Skulle forutsetningene endre seg i vesentlig grad, vil Regjeringen vurdere situasjonen på nytt.

Flyktninger som vender tilbake fra Norge, kan i mange tilfeller yte et positivt bidrag til utviklingen i hjemlandet. Flyktingene fra Norge vil ha mottatt 15.000 kroner hver som støtte til å etablere seg på nytt. I tillegg vil flyktingene i mange tilfeller ha fått opplæring i Norge og ha deltatt i prosjekter som kan være til nytte i lokalsamfunnet.

Som pekt på i kap. 5.2.1 er FN ved UNHCR gitt et ledende ansvar for de humanitære operasjoner på Balkan. Det internasjonale Røde Kors spiller også en sentral rolle. Deres prioriteringer vil derfor være toneangivende for norsk innsats.

Regjeringen legger opp til at midlene i stor grad vil bli anvendt til tradisjonell nødhjelp som mat, klær, husly og medisiner. Situasjonen i Kosovo er prekær for de om lag 800.000 hjemvendte flyktninger og internt fordrevne. Vinteren på Balkan er hard, og Regjeringen tar sikte på å avsette betydelige ressurser i de nærmeste ukene til reparasjon og gjenoppbygging av boliger. FN har anslått det umiddelbare gjenoppbyggingsbehov til ca. 50.000 boenheter.

Videre er det viktig at skolene kommer i gang og at befolkningen igjen får tilgang til grunnleggende helsetjenester. Vann- og avløpsanlegg må settes i stand raskt for å begrense risikoen for sykdommer.

Regjeringen vil videre prioritere arbeidet med å rydde det meget store antall miner og udetonerte eksplosiver som ligger i de tidligere konfliktområder, gi støtte til mineofre, samt bidra til informasjonstiltak om minefaren. Tiltak rettet mot innsamling av håndvåpen vil også bli vurdert.

Regjeringen vil også prioritere humanitær bistand til de anslagsvis 500-600.000 etnisk-serbiske flyktingene etter krigene i Kroatia og Bosnia-Hercegovina og til de ca. 180.000 fordrevne kosovo-serbere og Roma-folk som lever under meget vanskelige forhold utenfor Kosovo.

5.3.2 Infrastrukturtiltak

Behovet for å gjenoppbygge og modernisere infrastrukturen i regionen er stort. Krigsskader og manglende investeringer over lengre tid har ført til at infrastrukturen er ødelagt eller svært nedslitt.

Norsk bistand til infrastruktursektoren har i Bosnia-Hercegovina og Kroatia vært konsentrert om elektrisitets- og kraftforsyning og vann/avløp. Norsk næringsliv har opparbeidet god erfaring fra disse landene, og prosjektene som har vært gjennomført, må karakteriseres som vellykkede. Prosjektene har gitt betydelige leveranser til lokalt næringsliv, basert seg på utstrakt bruk av lokal arbeidskraft og inneholdt viktige komponenter av opplæring. På bakgrunn av dette finner Regjeringen det riktig å videreføre prioriteringen av disse to sektorene også i det videre arbeidet. Det vil imidlertid også være aktuelt å se på

enkelte prosjekter innenfor telekommunikasjon samt bygg og anlegg. Det er lagt til rette for dette i statsbudsjettet for 2000, der en antar at om lag 60 mill. kroner vil bli benyttet til parallellfinansiering i regionen.

Når de endelige prioriteringer foretas, vil Regjeringen vektlegge det langsiktige engasjement og planer som bedriftene har i regionen og den uttelling prosjektene vil gi i form av lokale leveranser, kompetansebygging og bruk av lokal arbeidskraft. Det er Regjeringens inntrykk at de deler av norsk næringsliv som er interessert i å utvikle sitt engasjement i regionen, har tatt ovennevnte utfordringer alvorlig.

Prosjektene må være prioritert av lokale myndigheter og inngå som en del av det internasjonale samfunns koordinerte innsats. I og med at infrastrukturprosjekter normalt er meget kostbare vil Regjeringen, som hittil, legge vekt på samfinansiering med de internasjonale finansinstitusjonene som Verdensbanken og EBRD, bl.a. gjennom ordningen med parallellfinansiering.

5.3.3 Demokratitiltak

Regjeringen legger stor vekt på å styrke de demokratiske prosesser i Sørøst-Europa. Demokratiet har fått fottfeste i regionen, men strukturene er skjøre. Det er en langsiktig oppgave både å utvikle og befeste en demokratisk utvikling basert på fler-etnisitet, bred folkelig deltakelse, pluralisme, respekt for menneskerettigheter, dialog og gjensidig tillit.

Arbeidet med å styrke demokratiet må gjøres på flere områder og nivåer i samfunnet. Sentralt i denne innsatsen står:

- støtte til uavhengige media
- styrke demokratiske partier, arrangere frie valg og opplæring av folkevalgte
- institusjonsbygging, både sentralt, regionalt og lokalt
- utvikling av rettsstatsprinsipper med uavhengige domstoler og et politi som er underlagt demokratisk kontroll
- oppbygging av frie fagforeninger
- støtte til de frivillige organisasjoner med særlig vekt på MR-organisasjoner
- utvikling av undervisningsopplegg om menneskerettigheter og demokrati.

I forhold til annen bistand er ofte demokrati- og menneskerettighetstiltak lite ressurskrevende i økonomisk forstand, men krever desto større innsats over tid før konkrete resultater viser seg. På dette området har norske organisasjoner og miljøer en særlig kompetanse. Regjeringen ser positivt på at disse trekkes aktivt inn i det videre arbeid. Det norske OSSE-formannskapet har lagt særlig vekt på å støtte demokratiseringsarbeid som kan virke konfliktforebyggende i regionen. Det legges opp til fortsatt norsk støtte til dette arbeidet.

5.3.4 Utvikling av markedsbaserte økonomier og støtte til regional næringsutvikling

Regjeringen vil legge vekt på tiltak som kan bidra til å utvikle velfungerende økonomier i landene i Sørøst-Europa. Dette vil være et langsiktig og møysommelig arbeid. Den politiske risikoen er, og vil i tiden som kommer være meget stor, og gjøre både nasjonale og utenlandske investorer tilbakeholdne. Effektive støttetiltak må iverksettes bl.a. gjennom instrumenter som avlaster den

politiske risiko. Det samme gjelder tiltak som kan øke tilgangen på langsiktig finansiering. Regjeringen vil bl.a. gjennom Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund) og gjennom internasjonale finansinstitusjoner, bidra til dette arbeid.

Alle land i regionen har i varierende grad et mangelfullt eller ikke-eksisterende lovverk for regulering av kommersiell forretningsvirksomhet. Et slikt lovverk må utvikles og institusjonsutvikling må finne sted, også for å styrke det offentliges rolle som regulerende myndighet. Norge har god kompetanse innenfor dette feltet, og Regjeringen vil trekke på denne kunnskapen i det kommende bistandssamarbeidet.

I Sørøst-Europa er ofte den uformelle økonomien drivkraften i samfunnet. Tilgangen på mikrokreditter er viktig for å få i gang næringsaktivitet på lokalplanet, noe som vil lette fremveksten av en fungerende formell økonomi. Erfaringene fra Bosnia-Hercegovina er positive, og Regjeringen vil prioritere bruken av mikrokreditter som instrument også i andre deler av regionen.

5.4 Økonomiske virkemidler

Norsk bistand til utviklingsland har tradisjonelt vært gitt på gavevilkår uavhengig av type tiltak, kanaliseringsmåte eller land. Dette har sin bakgrunn i bl.a. fattigdomsorienteringen i norsk bistand. Bistanden til landene i Sørøst-Europa har ikke avveket i nevneverdig grad fra dette prinsippet. Det er Regjeringens syn at dette prinsippet i hovedsak bør videreføres når det gjelder de land som kvalifiserer som bistandsmottakere etter OECD/DACs kriterier. Det er imidlertid på det rene at enkelte av landene i Sørøst-Europa har en økonomi som vil være i stand til, helt eller delvis, å tilbakebetale støtte som ytes i forbindelse med visse infrastrukturtiltak innenfor sektorer som i seg selv er inntektsgenererende, som for eksempel telekommunikasjon og energiutbygging. Dette må imidlertid sees i sammenheng med hva andre giverland gjør, og hvordan den endrete økonomiske situasjonen vurderes av Bretton Woods-institusjonene.

Regjeringen vil likeledes vurdere i enkelte tilfeller å foreslå å bruke ordningen med blandete kreditter til de samme land der hvor dette er formålstjenlig.

Innenfor utviklingen av privat sektor vil Regjeringen legge opp til at støtte til å fremme investeringer i stor grad blir gitt som lån eller egenkapital, slik som tilfelle er innenfor bistanden til andre utviklingsland. Dette vil gjelde når støtten gis til Norfunds tradisjonelle virksomhet eller ytes gjennom andre finansinstitusjoner. Det vil også gjelde frivillige organisasjoner som forvalter mikrokredittordninger eller andre kredittordninger i forbindelse med investeringer.

Regjeringen vil vurdere omfanget av støtten i lys av de behovsvurderinger som gjøres av bl.a. Verdensbanken og på grunnlag av de prioriteringer som legges til grunn av andre givere.

Kommersielt samarbeid vil bli søkt utviklet på basis av eksisterende garantiordninger under GIEK (Garanti-Instituttet for Eksportkreditt). Regjeringen vil i forbindelse med Statsbudsjettet for 2001 vurdere eventuelle tilpasninger innenfor garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland.

På grunnlag av anmodning fra IMF i 1991 gav Norge, sammen med andre vestlige land, betalingsbalanselån på markedsvilkår til Romania og Bulgaria. Hvis IMF skulle komme med en tilsvarende anmodning etter Kosovokrisen, vil Regjeringen behandle denne på vanlig måte. Det vil etter Regjeringens oppfatning være viktig at disse to landene som fikk store negative økonomiske virkninger av krisen i Kosovo, og som ikke er kvalifiserte som mottakere av norsk offisiell utviklingsbistand (ODA-godkjent), ikke stenges ute fra det norske virkemiddelapparatet.

Økonomisk utvikling i Sørøst-Europa vil ikke bare avhenge av reformer og institusjonsbygging i de enkelte landene i regionen, men vil også delvis være betinget av de muligheter som disse landene får til å eksportere sine varer til øvrige land i Europa. Regjeringen er av den oppfatning at vi må bidra til den økonomiske utviklingen i Sørøst-Europa også gjennom handelspolitiske tiltak, og vil samarbeide med andre land om å utvikle slike.

EFTA har inngått frihandelsavtaler med Romania (1992) og Bulgaria (1993). EFTAs frihandelsavtaler er asymmetriske ved at de gir motparten full tollfrihet, mens vedkommende land får anledning til å trappe ned sine tollbarrierer over en nærmere bestemt tidsperiode.

Det norske EFTA-formannskapet tok tidligere i år initiativ til å innlede frihandelsforhandlinger med Makedonia. Første forhandlingsrunde ble gjennomført i juni i år, og det forventes at andre forhandlingsrunde kan finne sted i løpet av inneværende høst. Når det gjelder Bosnia-Hercegovina og Kroatia anser både EU og EFTA at det er for tidlig med forhandlinger om en samarbeidsavtale.

Norge innrømmer både Kroatia og Makedonia tollpreferanser i henhold til Det generelle tollpreferansesystemet (GSP). Dette innebærer at disse landene har tollfri adgang til Norge når det gjelder industrivarer og redusert toll på landbruksvarer. Også Bosnia-Hercegovina står på listen over land som Norge innrømmer GSP-behandling, selv om ordningen ennå ikke er trådt i kraft som følge av manglende notifikasjon fra bosniske myndigheter. Regjeringen tar sikte på å innføre GSP også for Albania. GSP-behandling vil opphøre dersom de respektive landene inngår frihandelsavtaler med EFTA.

Når det gjelder Albania, utarbeidet EFTA og Albania en samarbeidserklæring i 1992. Samarbeidet har hittil vært begrenset til teknisk bistand. Norge vil bidra til ytterligere teknisk bistand og kompetanseoverføring innenfor handelsområdet til Albania i kommende år.

5.5 Geografisk fordeling

Den omskiftelige og uforutsigbare situasjonen i Sørøst-Europa gjør planlegging og behovsvurdering svært vanskelig. Regjeringen legger derfor vekt på å opprettholde fleksibilitet slik at innsatsen til enhver tid kan settes inn der hvor behovet er størst eller der hvor den er politisk prioritert. Regjeringen vil også prioritere regionale samarbeidstiltak.

Med hensyn til den humanitære bistand peker Kosovo seg ut som et særlig mottakerområde neste år. Regjeringen ønsker å bidra til en mer varig løsning for de store uløste flyktningeproblemene i hele regionen. Det er foreløpig ikke aktuelt å bidra med annet enn humanitær hjelp til Serbia. Tilgang på

strøm og vann vil inngå som en del av denne hjelpen. Ved en positiv politisk utvikling i Jugoslavia er Regjeringen innstilt på at Norge skal utvide sitt bistandsengasjement til landet innenfor den totale rammen til Sørøst-Europa.

Dersom forholdene i Kosovo utvikler seg i en gunstig retning, vil Regjeringen vurdere en gradvis utfasing av den humanitære bistanden. På bakgrunn av at EU har forpliktet seg til å finansiere større deler av gjenoppbyggingen i provinsen, vil det langsiktige målet fra vår side være begrenset til i hovedsak institusjonsbygging og infrastrukturtiltak.

Regjeringen vil videreføre bistanden til Montenegro med sikte på å støtte opp om den demokratiske utviklingen i del-republikken.

Når det gjelder den langsiktige bistanden, ønsker Regjeringen fortsatt å legge vekt på Bosnia-Hercegovina. Norge har mottatt et betydelig antall flyktninger fra Bosnia-Hercegovina, og Regjeringen legger vekt på å se innsatsen hjemme og ute i sammenheng. Måltrettet innsats i flyktningenes hjemland kan bidra til at flere ser på retur som en realistisk mulighet.

Som et av Europas fattigste land ble Albania hardt rammet under Kosovo-krisen. Regjeringen tar sikte på å gå inn med et forsterket engasjement i Albania. Opplæring, institusjonsbygging og sysselsetting er blant de områder som bør prioriteres. Det vil også være aktuelt med tiltak for å videreutvikle en markedsbasert økonomi og oppgradere landets infrastruktur. Det er allerede et norsk engasjement i landet innenfor justissektoren. Dette vil bli søkt koordinert med Danmarks innsats.

Kroatia er i en bedre økonomisk stilling enn de øvrige land i området. I den nåværende situasjon vil Regjeringen ikke prioritere å yte gavebistand til Kroatia, med unntak av flyktningerrelaterte prosjekter.

Regjeringen vil fortløpende vurdere situasjonen i Makedonia med sikte på å identifisere tiltak som kan redusere de etniske spenningene og bidra til en stabil samfunnsutvikling. Regjeringen vil likeledes oppmuntre til økt samarbeid mellom norsk og makedonsk næringsliv.

Selv om Romanias og Bulgarias økonomier fikk et alvorlig tilbakeslag under krisen i Kosovo, vil det ikke være naturlig å yte nevneverdig gavefinansiert bistand til disse landene da de som nevnt ikke er ODA-godkjente. Tiltak her bør i stedet konsentreres om å legge forholdene til rette for næringslivs-samarbeid samt yte betalingsbalanselån som ledd i en eventuell internasjonal innsats (jfr. Pkt. 5.4). Regjeringen vil likeledes se nærmere på muligheten for innkjøp i de to land i forbindelse med bistandsprosjekter i regionen for øvrig.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

6.1 Budsjettmessig dekning

Som foreslått i St.prp.nr. 1 (1999-2000), tar Regjeringen sikte på å gi et samlet økonomisk bidrag i størrelsesorden USD 100 mill. eller nærmere 800 mill. kroner til gjenoppbygging og stabilisering av Sørøst-Europa i 2000. Bidraget inkluderer forventet omdisponert beløp fra bevilgningene til mottak av flyktninger i Norge, jf. St.prp.nr. 59, Innst.S.nr.175 (1998-99). Regjeringen vil komme tilbake med nærmere anslag om omfanget av overføring av ubrukte midler i forbindelse med nysalderingen av 1999-budsjettet. Innsatsen i Sørøst-Europa i årene fremover må vurderes ut fra den aktuelle situasjon, behovet i andre regioner og tilgjengelige budsjettmidler. Dersom ikke uforutsette situasjoner skulle oppstå, vil denne vurdering bli foretatt i tilknytning til fremleggelsen av de årlige statsbudsjetter.

6.2 Administrative konsekvenser

Situasjonen i Sørøst-Europa har gjort det nødvendig å styrke det norske nærværet i regionen. Således er det etablert midlertidige stedlige ambassader i Skopje og Tirana. I tillegg er det i 2000-budsjettet foreslått å styrke ambassaden i Beograd. Fra høsten 1999 vil det også være en diplomatisk representant i Pristina for å ivareta arbeidet med den norske humanitære bistanden og øvrig økonomisk støtte til gjenoppbygging og stabilisering.

Det økte bistandsengasjementet i Sørøst-Europa innebærer også økte arbeidsoppgaver for Utenriksdepartementet. De berørte enheter er personellmessig styrket ved interne omdisponeringer, og ressursbehovet vil bli fortløpende vurdert slik at gjennomføringen av prosjekter m.v. kan ivaretas på en effektiv og god måte i samsvar med Stortingets forutsetninger.

De budsjettmessige konsekvenser vedrørende styrking av Utenriksdepartementets administrative apparat er innarbeidet i St.prp. nr. 1 (1999-2000). Disse utgiftene dekkes ikke innenfor den foreslåtte bistandsporteføljen på 800 mill. kroner, jf. pkt. 6.1 ovenfor.

Utenriksdepartementet

tilrår:

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 12. november 1999 om Hovedtrekk i fremtidig norsk bistand til landene i Sørøst-Europa blir sendt Stortinget.
